

ПОСТАНОВА

Правління Національного банку України

29 липня 2022 року

Київ

№ 165

Про особливості регулювання та нагляду за здійсненням діяльності з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в період дії воєнного стану та внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 06 березня 2022 року № 39

*(Зі змінами, внесеними постановою
Правління Національного банку України
від 23 серпня 2022 року № 186,
від 26 серпня 2022 року № 192,
від 30 грудня 2022 року № 254,
від 29 червня 2023 року № 87)*

*(У тексті постанови слово “структурний” у всіх відмінках та числах
замінено словами “структурний/відокремлений” у всіх відмінках та числах
згідно з постановою Правління Національного банку України
від 30.12.2022 № 254)*

Відповідно до статей 7, 15, 44, 55, 55¹, 56 Закону України “Про Національний банк України”, статей 19, 21, 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, статей 66, 67 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, Закону України “Про валюту і валютні операції”, Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні”, затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ «Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні”», з метою забезпечення безпеки, надійності та стабільності фінансової системи, запобігання кризовим явищам у період дії воєнного стану в Україні Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Цією постановою врегульовуються особливості регулювання та нагляду за здійсненням діяльності з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в період дії воєнного стану.

2. Вимоги цієї постанови поширюються на такі установи, які отримали ліцензію на торгівлю валютними цінностями (далі – установи):

1) небанківські фінансові установи, які отримали ліцензію на торгівлю валютними цінностями;

2) операторів поштового зв'язку, які отримали ліцензію на торгівлю валютними цінностями.

3. Установам забороняється:

1) інформувати про встановлені курси купівлі та продажу іноземних валют, про здійснення валютно-обмінних операцій у будь-якій формі поза межами кас установи, її структурних підрозділів, філій та інших відокремлених підрозділів, пунктів обміну іноземної валюти, об'єктів поштового зв'язку установи, у яких здійснюється діяльність із торгівлі валютними цінностями в готівковій формі (далі – структурні/відокремлені підрозділи установи), включаючи на спеціальних тимчасових і стаціонарних конструкціях, розташованих усередині будинків, споруд, на відкритій місцевості, на зовнішніх поверхнях будинків, споруд, на елементах вуличного обладнання, над проїжджою частиною вулиць і доріг, включаючи штендер, підлоговий стенд, мобільний стенд обміну валют, електронне (LED) табло обміну валют;

(підпункт 1 пункту 3 у редакції постанови Правління Національного банку України від 30.12.2022 № 254)

2) використовувати спеціальні тимчасові і стаціонарні конструкції, розташовані всередині будинків, споруд, на відкритій місцевості, на зовнішніх поверхнях будинків, споруд, на елементах вуличного обладнання, над проїжджою частиною вулиць і доріг, включаючи штендер, підлоговий стенд, мобільний стенд обміну валют, електронне (LED) табло обміну валют, для відображення будь-яких цифрових значень та символів.

4. Установи здійснюють інформування про встановлення курсів купівлі та продажу іноземних валют шляхом розміщення такої інформації виключно в касах установ та їх структурних/відокремлених підрозділів та виключно у формі копії наказу (розпорядження) про встановлення курсів купівлі та продажу іноземних валют.

5. Установа зобов'язана забезпечити обладнання приміщення структурних/відокремлених підрозділів, у якому здійснюються операції з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі, системою технологічного відеоконтролю за процесом обслуговування клієнтів (далі – система технологічного відеоконтролю), що відповідає таким вимогам:

1) забезпечено обов'язкову реєстрацію та архівацію відеосигналу із зони робочого місця працівника структурного/відокремленого підрозділу установи, який здійснює операції із торгівлі валютними цінностями в готівковій формі (далі – працівник структурного/відокремленого підрозділу установи), зони клієнтів

біля робочого місця працівника структурного/відокремленого підрозділу установи та входу/виходу клієнтів до/з приміщень установи/структурного/відокремленого підрозділу строком не менше ніж 14 діб. Роздільна здатність камери для відеонагляду та зона робочого місця працівника структурного/відокремленого підрозділу установи повинні забезпечувати чітку відеофіксацію процесу обслуговування клієнта, включаючи процес приймання-передавання готівки та видачі квитанції реєстратора розрахункових операцій (далі – РРО) під час здійснення ним операції з купівлі/продажу іноземної валюти;

2) система технологічного відеоконтролю забезпечує:

наявність у відеоматеріалах інформації про дату, час та найменування установи/ структурного/відокремленого підрозділу, де встановлено відеореєстратор;

відповідність технічним вимогам до якості фіксації відеосигналу, що відображають процес обслуговування клієнта, включаючи процес приймання-передавання готівки та видачі квитанції РРО під час здійснення ним операції з купівлі/продажу іноземної валюти;

технічну можливість надання на вимогу уповноважених працівників Національного банку України (далі – Національний банк) (інспекційної групи) під час проведення виїзної перевірки установи/ структурного/відокремленого підрозділу доступу до перегляду даних відеоархіву та надання копії фрагмента даних відеоархіву за конкретний проміжок часу.

Установа зобов'язана припинити операції з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в разі виходу з ладу системи технологічного відеоконтролю до відновлення її роботи.

(пункт 5 у редакції постанови Правління Національного банку України від 26.08.2022 № 192)

6. Виключено.

(пункт 6 виключено згідно з постановою Правління Національного банку України від 30.12.2022 № 254)

7. Національний банк здійснює безвиїзний нагляд, позапланові виїзні перевірки (далі – позапланова перевірка) відповідно до Положення про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2020 року № 90 (далі – Положення № 90), постанови Правління Національного банку України від 17 грудня 2021 року № 145 “Про особливості здійснення виїзних перевірок у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) під час

карантину”, постанови Правління Національного банку України від 23 березня 2022 року № 60 “Про особливості виконання окремих вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) протягом дії воєнного стану” (далі – Постанова № 60) з урахуванням особливостей, визначених цією постановою.

8. Позапланова перевірка проводиться відповідно до наказу, підписаного Головою Національного банку або заступником Голови Національного банку або особою, яка виконує обов’язки однієї із зазначених осіб (далі – наказ про позапланову перевірку).

9. У наказі про позапланову перевірку зазначаються:

1) найменування установи, структурного/відокремленого підрозділу (структурні/відокремлені підрозділи) якої перевіряється (перевіряються);

2) підстава для проведення позапланової перевірки, передбачена в пункті 16 розділу II Положення № 90;

3) строки проведення позапланової перевірки (дати початку і закінчення);

4) період/дата, що підлягає позаплановій перевірці;

5) склад інспекційної групи та її керівник/заступник керівника (із зазначенням прізвища, власного імені, по батькові, посади та номерів службових посвідчень);

6) питання, які підлягають позаплановій перевірці;

7) назва міста та/або області України, в якому (якій) здійснюватиметься позапланова перевірка установи/ структурного/відокремленого підрозділу установи;

8) інша інформація стосовно позапланової перевірки (за потреби).

10. Копія наказу про позапланову перевірку вручається працівнику структурного/відокремленого підрозділу установи перед її початком або після проведення/відмови працівника структурного/відокремленого підрозділу установи від проведення валютно-обмінної операції, що проводиться інспекційною групою з метою перевірки дотримання установою встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України порядку проведення валютно-обмінних операцій (далі – перевірна операція) (у разі проведення інспекційною групою перевіркою операції). Зазначені дії вважаються початком позапланової перевірки.

(пункт 10 у редакції постанови Правління Національного банку України

від 29.06.2023 № 87)

11. Керівник або заступник керівника інспекційної групи самостійно визначає структурний/відокремлений підрозділ установи, що підлягатиме перевірці, в межах визначених в наказі про перевірку установи і міста та/або області України, в якому здійснюватиметься позапланова перевірка.

12. Керівник або заступник керівника інспекційної групи під час проведення позапланової перевірки має право подавати структурному/відокремленому підрозділу установи запити у формі електронного документа або в паперовій формі про надання потрібних для позапланової перевірки інформації, матеріалів, документів (в електронній або паперовій формі у визначених структурі, форматі, носіях надання такої інформації), даних відеоархіву документів (їхніх копій та/або витягів із них) та письмових пояснень щодо проведених фінансових операцій і з інших питань діяльності установи, обставин, фактів, що можуть свідчити/свідчать про порушення вимог законодавства України, виявлених під час здійснення позапланової перевірки (далі – запит інспекційної групи).

13. Запит інспекційної групи надсилається структурному/відокремленому підрозділу установи у формі електронного документа або в двох примірниках у паперовій формі за підписом керівника або заступника керівника інспекційної групи з обов'язковим визначенням інформації, матеріалів, документів (їхніх копій та/або витягів із них), даних відеоархіву, письмових пояснень, які потрібно надати, строку, форми, порядку їх надання та носіїв інформації, на яких їх необхідно надати.

На кожному запиті інспекційної групи проставляється відмітка про його отримання установою із зазначенням дати, часу, прізвища, власного імені, по батькові та підпису особи, яка отримала запит.

14. Члени інспекційної групи під час проведення позапланової виїзної перевірки установи/структурного/відокремленого підрозділу мають право вимагати у встановленому порядку від установи/структурного/відокремленого підрозділу доступу до перегляду даних відеоархіву та надання на носії установи або Національного банку копії фрагмента даних відеоархіву за конкретний проміжок часу, який відповідає оригіналам, наявним у даних відеоархіву.

Копія даних відеоархіву надається на запит інспекційної групи із супровідним листом, який засвідчується підписом керівника установи/працівника структурного/відокремленого підрозділу установи, що скріплюється відбитком печатки установи/структурного/відокремленого підрозділу установи (за наявності), із зазначенням його посади, ініціалів та прізвища, дати засвідчення та проставленням напису “Згідно з оригіналом”.

15. Керівник установи/працівник структурного/відокремленого підрозділу установи зобов'язаний забезпечити виконання запиту інспекційної групи у

визначених у запиті обсягу, форматі, структурі, вигляді, порядку, строки та носіях надання такої інформації.

16. Підготовлені установою/структурним/відокремленим підрозділом установи на запит інспекційної групи документи, інформація та письмові пояснення надаються за підписом керівника установ/працівника структурного/відокремленого підрозділу установи, що скріплюється відбитком печатки установи/структурного/відокремленого підрозділу установи (за наявності), із зазначенням дати надання. Копії документів, витяги з них, що надаються на запит інспекційної групи, засвідчуються підписом керівника установи/працівника структурного/відокремленого підрозділу установи, що скріплюється відбитком печатки установи/структурного підрозділу установи (за наявності), із зазначенням його посади, ініціалів та прізвища, дати засвідчення та проставленням напису “Згідно з оригіналом” або в інший спосіб, зазначений у запиті інспекційної групи.

17. Керівник або заступник керівника інспекційної групи під час позапланової перевірки установи/структурного/відокремленого підрозділу має право проводити:

1) перевірочні операції;

2) фіксування за допомогою технічних засобів фактів, що можуть свідчити про недотримання установами вимог щодо інформування про встановлені курси купівлі та продажу іноземних валют, про здійснення валютно-обмінних операцій.

18. За результатами перевірочної операції інспекційною групою складається протокол про проведення перевірочної операції (далі – Протокол) за формою, наведеною в додатку до цієї постанови.

19. Протокол складається у двох примірниках у паперовій формі і підписується керівником та заступником керівника інспекційної групи (одним із них у разі тимчасової відсутності іншого).

20. Керівник або заступник керівника інспекційної групи подає Протокол для ознайомлення працівнику установи/структурного/відокремленого підрозділу установи. Керівник та заступник керівника інспекційної групи, працівник установи/структурного/відокремленого підрозділу установи проставляють на другому примірнику Протоколу свої підписи з відміткою такого змісту: “З Протоколом ознайомлений”. Працівник установи/структурного/відокремленого підрозділу установи має право надати заперечення до Протоколу.

21. Керівник або заступник керівника інспекційної групи повинен у Протоколі перед своїм підписом зазначити: “Працівник установи/структурного/відокремленого підрозділу установи [зазначаються прізвище, власне ім’я, по батькові (за наявності), найменування установи, назва

та місцезнаходження структурного/відокремленого підрозділу установи] від ознайомлення з Протоколом (з проставленням підпису на Протоколі) відмовився” у разі відмови працівника установи/ структурного/відокремленого підрозділу установи від ознайомлення з Протоколом або від проставлення підпису на цьому Протоколі.

22. Після проведення перевіркової операції працівник установи/ структурного/відокремленого підрозділу установи зобов'язаний здійснити операцію сторно щодо перевіркової операції та повернути інспекційній групі суму коштів у національній або іноземній валюті, які були надані інспекційною групою для здійснення перевіркової операції, не пізніше 15 хвилин після пред'явлення інспекційною групою представнику установи/працівнику структурного/відокремленого підрозділу установи наказу про позапланову перевірку.

Факт непроведення операції сторно (повернення суми коштів у національній або іноземній валюті, які були надані інспекційною групою для здійснення перевіркової операції) працівником установи/ структурного/відокремленого підрозділу установи, фіксується в Протоколі.

23. Зустрічі, зазначені в абзаці другому пункту 4 та пункті 29 розділу II Положення № 90, не проводяться.

24. Національний банк має право припинити позапланову перевірку установи в разі перешкоджання її проведенню установою.

25. Керівник або заступник керівника інспекційної групи складає акт про перешкоджання проведенню позапланової перевірки, в якому фіксує факт ненадання установою/структурним/відокремленим підрозділом установи на усну вимогу або запит інспекційної групи зазначених у запиті або озвучених в усній вимозі інформації та/або документів (їхніх копій та/або витягів із них), письмових пояснень, відсутності можливості в членів інспекційної групи отримувати інформацію із системи автоматизації установи, ресурсів автоматизованих систем, що забезпечують виконання вимог валютного законодавства, інформаційних ресурсів, створення інших перешкод (далі – акт про перешкоджання).

Акт про недопущення/акт про перешкоджання складається у формі електронного документа або в паперовій формі не менше ніж у двох примірниках та підписується керівником інспекційної групи і заступником керівника інспекційної групи (одним із них у разі тимчасової відсутності іншого).

Під час складання акта про недопущення або акта про перешкоджання вимоги абзацу другого пункту 22, абзацу четвертого пункту 48, пунктів 49, 50 Положення № 90 не застосовуються.

26. В акті про недопущення/акті про перешкоджання зазначаються:

- 1) дата його складання;
- 2) найменування установи (її структурного/відокремленого підрозділу), що перевірявся/перевірялася;
- 3) дата і номер наказу про позапланову перевірку;
- 4) інформація про склад інспекційної групи (із зазначенням прізвищ, ініціалів та посад);
- 5) вид виїзної перевірки (позапланова);
- 6) період, що підлягав позаплановій перевірці;
- 7) строк проведення позапланової перевірки;
- 8) факти недопущення/перешкоджання;
- 9) інша інформація стосовно зафіксованих в акті фактів (за потреби).

27. Керівник установи та працівник структурного/відокремленого підрозділу установи не пізніше ніж на другий робочий день із дати отримання установою довідки про позапланову перевірку у формі електронного документа/першого примірника довідки про позапланову перевірку в паперовій формі в разі неможливості надсилання довідки про позапланову перевірку у формі електронного документа зобов'язані з нею ознайомитися та надіслати Національному банку лист у формі електронного документа, підписаний керівником установи, з інформацією про ознайомлення з довідкою про позапланову перевірку (далі – лист-відповідь).

28. Довідка про позапланову перевірку вважається доведеною до відома установи та такою, що не має пояснень та заперечень, у разі неотримання установою з незалежних від Національного банку причин, відмови установи від отримання довідки про позапланову перевірку протягом двох робочих днів з дня її надсилання в електронній формі та протягом п'яти робочих днів з дня її надсилання в паперовій формі Національним банком та/або порушення установою порядку та/або строку надання пояснень/заперечень до довідки про позапланову перевірку/ненадання листа-відповіді. Довідка про позапланову перевірку у формі електронного документа/другий примірник довідки про позапланову перевірку в паперовій формі, що залишився в Національного банку, є підставою для прийняття ним відповідних рішень у межах повноважень.

29. Національний банк за порушення установами валютного законодавства нормативно-правових актів Національного банку, застосовує заходи впливу в порядку, визначеному Положенням про валютний нагляд, затвердженим

постановою Правління Національного банку України від 03 січня 2019 року № 13 (зі змінами).

30. Національний банк під час дії воєнного стану та протягом 90 днів із моменту його припинення чи скасування має право застосувати захід впливу у вигляді відкликання (анулювання) в установи ліцензії на торгівлю валютними цінностями у разі:

1) установлення протягом календарного року починаючи з 24 лютого 2022 року двох і більше фактів порушень установою вимог валютного законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку;

2) застосування Національним банком до установи протягом календарного року починаючи з 24 лютого 2022 року двох та більше заходів впливу за порушення вимог валютного законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку;

3) порушення встановлених обмежень (лімітів) щодо торгівлі іноземною валютою під час дії воєнного стану, особливого періоду, уключаючи порушення обмежень, передбачених постановою Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану” (зі змінами).

31. Національний банк протягом двох робочих днів із дня прийняття рішення про відкликання (анулювання) ліцензії на торгівлю валютними цінностями повідомляє про прийняте рішення відповідну установу шляхом надсилання такого рішення в порядку, передбаченому Постановою № 60.

32. Національний банк розміщує інформацію про прийняте рішення щодо відкликання (анулювання) ліцензії на торгівлю валютними цінностями на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку протягом двох робочих днів із дня прийняття такого рішення.

33. Установа вважається належним чином повідомлена про прийняте щодо неї рішення про відкликання (анулювання) ліцензії на торгівлю валютними цінностями за умови виконання Національним банком відповідних дій, визначених у пункті 32 цієї постанови.

34. Установа зобов’язана припинити надання фінансової послуги з торгівлі валютними цінностями з наступного робочого дня після оприлюднення Національним банком інформації про прийняте рішення щодо відкликання (анулювання) ліцензії на торгівлю валютними цінностями на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку, якщо інше не зазначено в рішенні про відкликання (анулювання) ліцензії на торгівлю валютними цінностями.

35. Юридична особа, у якої було відкликано ліцензію на торгівлю валютними цінностями в порядку, визначеному цією постановою, має право подати до Національного банку документи для отримання ліцензії на торгівлю валютними цінностями не раніше ніж через один рік із дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

36. Вимоги Правил з організації захисту приміщень небанківських установ в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 06 жовтня 2017 року № 100 (зі змінами), застосовуються в частині, що не суперечить вимогам цієї постанови.

37. Установа до 31 серпня 2022 року зобов'язана обладнати своє приміщення та приміщення структурних/відокремлених підрозділів, у яких здійснюються операції з торгівлі готівковою іноземною валютою, системою технологічного відеоконтролю.

(пункт 37 зі змінами, внесеними постановами Правління Національного банку України від 23.08.2022 № 186, від 26.08.2022 № 192)

38. Виключено.

(пункт 38 виключено згідно з постановою Правління Національного банку України 26.08.2022 № 192)

39. Виключено.

(пункт 39 виключено згідно з постановою Правління Національного банку України від 30.12.2022 № 254)

40. Виключено.

(пункт 40 виключено згідно з постановою Правління Національного банку України від 30.12.2022 № 254)

41. Унести до постанови Правління Національного банку України від 06 березня 2022 року № 39 “Про врегулювання діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, небанківських фінансових груп, учасників платіжного ринку, колекторських компаній та юридичних осіб, які отримали ліцензію на надання банкам послуг з інкасації” (зі змінами) такі зміни:

1) підпункт 5 пункту 2 виключити;

2) пункт 20 викласти в такій редакції:

“20. Особи, зазначені в пункті 1 цієї постанови, у разі виникнення до 24 лютого 2022 року та в період дії воєнного стану в Україні підстав для подання інформації та документів, передбачених Положенням про ліцензування та

реєстрацію, а також нормативно-правовими актами Національного банку, зазначеними в додатку до цієї постанови [крім Положення про порядок видачі небанківським фінансовим установам, операторам поштового зв'язку ліцензій на здійснення валютних операцій, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 09 серпня 2002 року № 297, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 серпня 2002 року за № 712/7000 (зі змінами), та Положення про порядок видачі ліцензії на торгівлю валютними цінностями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 26 березня 2021 року № 26], подають відповідну інформацію та документи протягом 15 робочих днів із дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.”.

42. Постанова набирає чинності з дня її офіційного та діє протягом дії воєнного стану та 90 календарних днів з моменту припинення (скасування) воєнного стану.

(пункт 42 зі змінами, внесеними постановою Правління Національного банку України від 23.08.2022 № 186)

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Інд. 33

Протокол
проведення перевіркової операції

1. _____ м. _____
(день, місяць, рік) (назва міста України)

2. _____ Час складання: год хв.

3.

_____,
(прізвище, власне ім'я, по батькові та посада особи – члена інспекційної групи)

_____,
(прізвище, власне ім'я, по батькові та посада особи – члена інспекційної групи)

_____,
(прізвище, власне ім'я, по батькові та посада особи – члена інспекційної групи)

що діє(ють) на підставі наказу

(реквізити наказу Національного банку України)

на проведення перевірки

[зазначається повне найменування установи та/або

структурного/відокремленого підрозділу установи]

склав(ли) цей протокол про те, що під час здійснення перевіркової операції виявлено таке:

[зазначаються найменування структурного/відокремленого підрозділу установи, адреса його

місцезнаходження, час здійснення/відмови працівника структурного/відокремленого підрозділу установи від проведення операції, номер квитанції, вид операції, сума операції в іноземній валюті із зазначенням назви

іноземної валюти/гривні, виявлені за результатами здійснення операції порушення порядку проведення валютно-обмінних операцій (за наявності),

факт повернення коштів, які були надані інспекційною групою для здійснення перевіркової операції,

інша інформація щодо перевіркової операції, обставини, які виникли протягом її проведення (за наявності)]

4. З протоколом ознайомлений(а)

— (підпис та прізвище,
власне ім'я, по батькові
керівника інспекційної групи)

— (підпис та прізвище,
власне ім'я, по батькові
працівника
структурного/відокремленого
підрозділу установи)

— (підпис та прізвище,
власне ім'я, по батькові
заступника керівника
інспекційної групи)

(додаток зі змінами, внесеними постановою Правління Національного банку України від 29.06.2023 № 87)